Nr 4

Försvarsutskottets betänkande med anledning av motion angående företagsdemokratin inom krigsmakten, m. m.

I motionen 1972:956 av herr Måbrink och fru Ryding (vpk) har föreslagits, såvitt nu är i fråga, att riksdagen *dels* uttalar sig för ändrade direktiv för den försöksverksamhet "Fördjupad företagsdemokrati och ökat medinflytande" som i överbefälhavarens regi skall igångsättas innebärande att de i motionen upptagna synpunkterna om de demokratiska rättigheterna tillgodoses, *dels* uttalar sig för att ansvaret för försöksverksamheten överförs från militärer och tjänstemän till de folkvalda politikerna.

Utskottet

Vid 1971 års riksdag väcktes fyra motioner som från olika utgångspunkter tog upp frågor om medinflytande för värnpliktiga m. m. Försvarsutskottet behandlade dessa motioner i ett sammahang och lämnade i betänkandet 1971:19 en utförlig redogörelse för nuvarande former för samråd och medinflytande inom krigsmakten. I en bilaga till betänkandet redovisades remissyttranden som avgetts av överbefälhavaren, vissa politiska ungdomsorganisationer och en arbetsgrupp som tillsatts av 1971 års värnpliktskonferens.

Som framgår av betänkandet görs stora ansträngningar för att inom krigsmakten få till stånd bättre former för samarbetet och umgänget mellan olika personalkategorier. Betänkandet ger uttryck för en välvillig syn på utvecklingen i denna riktning från utskottets sida. Utskottet, som var enhälligt, såg också med förväntningar fram mot den försöksverksamhet som skall genomföras i överbefälhavarens regi.

Den motion som nu föreligger tar speciellt upp situationen för de värnpliktiga under utbildningstiden. Förutom de värnpliktigas medinflytande berörs i motionen deras rättsliga ställning och deras ekonomiska villkor. Sistnämnda båda frågor får riksdagen anledning att behandla i annat sammanhang. I det följande behandlas motionens krav på åtgärder i demokratiseringssyfte.

Motionärerna är starkt kritiska mot krigsmaktens ledning och dess syn på medinflytande för värnpliktiga. Utskottet delar inte motionärernas uppfattning i detta avseende. Som utskottet ser saken är det med nödvändighet så att det militära försvaret under krigstid och i viss mån vid krigsliknande övningar måste bygga på en befälsföring som avsevärt skiljer sig från förhållandena i fred. Under fredsutbildningen bör det

däremot vara möjligt att ganska långt anpassa kraven på disciplin och umgängesformer till vad som gäller på en välordnad civil arbetsplats. Militärtjänsten är emellertid en lagstadgad skyldighet och kan därför inte ens i fred helt jämställas med en verksamhet som bygger på anställningsförhållande.

1971 års riksdag har klart uttalat sig för ett medinflytande för dem som är verksamma inom försvaret (FöU 1971:19). Den planerade försöksverksamheten i överbefälhavarens regi är också ett allvarligt menat försök att på det militära området tillämpa demokratiska värderingar. Om man med demokratiska rättigheter menar mötesfrihet, organisationsfrihet, yttrandefrihet och rätt att sprida skrifter bör hinder inte möta att man också prövar formerna härför.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionsyrkandena.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. avslår motionen 1972:956 såvitt avser yrkande att riksdagen uttalar sig för ändrade direktiv för den försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati och ökat medinflytande som skall igångsättas i överbefälhavarens regi, m. m.,
2. avslår motionen 1972:956 såvitt avser yrkande angående ansvaret för försöksverksamheten.

Stockholm den 22 februari 1972

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Enskog (fp), Gustavsson i Ängelholm (s), Häll (s), Öhvall (fp), Brännström (s), Glimnér (c), Gustavsson i Nässjö (s), Gernandt (c), Göransson (s), Björck i Nässjö (m) och Runesson (s).

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1154 S